

ко, О.П. Тищенко. — К.: КНЕУ, 2009. — 471 с.

35. Тернова, І.А. Економічне регулювання потенціалу в сучасних умовах [Текст] : автореф. дис. канд екон наук / І.А. Тернова — Харків, 2005. — 20 с.

36. Федонін, О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник [Текст] / О.С. Федонін, І.М.Репіна, О.І.Олексюк. — К.:КНЕУ, 2004. — 316 с.

37. Фигурнов, Э. Производственный потенциал социалистического общества [Текст] / Э. Фигурнов // Политическое самообразование. — 1982. — №12.

38. Финансовый потенциал саморазвития региона [Текст] / под ред. Н.И. Климовой. — Уфа: Гилем, 2005. — 238 с.

39. Финансы: учебник [Текст] / под ред. Л.А. Дробозиной. — М: ЮНИТИ, 1999. — 475 с.

40. Фінанси підприємств: підручник [Текст] / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. -3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 460 с., іл.

41. Фролов, С.М. Бюджетний менеджмент і проблеми розвитку прикордонних територій: моногр. [Текст] / С. М. Фролов; Мін-во освіти і науки України, Сумський державний ун-т. — Суми: Вид-во Сумського державного університету, 2010. — 316 с.

42. Хомяков, В.І., Бакулін, І.В. Управління потенціалом підприємства [Текст] / В.І. Хомяков, І.В. Бакулін. — К.: Кондор, 2007 — 400с.

43. Чуницька, І.І. Бюджетно-податкові важелі формування фінансового потенціалу держави [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук / І.І. Чуницька // Податкова академія України. — Ірпінь, 2009. — 18 с.

44. Шелегеда, Б.Г. Економічний потенціал регіону: закони формування і методи оцінки [Текст] / Б.Г. Шелегеда, І.В. Савченко, М.В. Савченко // Схід. — 2003. — №4 (54). — С.28—33.

45. Шестаков, А.В. Экономика и право: Энциклопедический словарь [Текст] / А.В. Шестаков. — М.: Дашков и К, 2000. — 568 с.

46. Шумська, С.С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки [Текст] / С.С. Шумська // Фінанси України. — 2007. — № 5. — С.55—64

47. Экономический потенциал административных и производственных систем: Монография [Текст] / под об. ред. О.Ф. Балацкого. — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2006. — 973 с.

48. Экономический потенциал развитого социализма [Текст] / под ред. Б.М. Мочалова; [Б.М. Мочалов, Ф.М. Русинов, Д.К. Шевченко и др.]. — М.: Экономика, 1982. — 278 с.

49. Экономический словарь [Текст] / под ред. А.И. Архипова. М.: Проспект, 2001. — 190 с.

УДК 336.15

МЕХАНІЗМ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Кузьминчук Н. В.

Виявлено існуючі проблеми економічного розвитку України, що блокують поглиблення євроінтеграційних процесів. Розглянуто сучасний механізм організації та функціонування міжбюджетних відносин. Запропоновано напрями подальшого реформування міжбюджетних відносин в Україні.

Ключові слова: *розвиток регіону, міжбюджетні відносини, інструменти міжбюджетних відносин, трансферти.*

Сьогодні відбувається якісно новий етап розвитку суспільства. Відповідно до цілей та завдань, які окреслено у держаних програмах та стратегіях розвитку України, зокрема її регіонах, можна стверджувати, що на сьогоднішній день українська система Цілей розвитку тисячоліття базується на принципах узгодженості людського, економічного та екологічного розвитку. Співставлення України у світових рейтингах з іншими країнами дає можливість визначити як вплив глобальних проблем на економіку, так і відокремити специфічні національні проблеми. Визначна

роль держави на сучасному етапі полягає у розробці та реалізації концепції розвитку економіки і соціальної сфери регіонів, поступовому усуненню негативних явищ та рішенню складних соціально-економічних задач у напрямку збереження та розвитку людського потенціалу.

Проблемами функціонування та розвитку бюджетної сфери на різних ієрархічних рівнях управління в державі, зокрема аспектами міжбюджетних відносин, займається ряд українських учених, серед яких слід відмітити Т.Бондарук [1], О.Василика [3], А.Даниленка [11], А.Єпіфанова [4], О.Кириленко [5], Л.Лисяк [6-7], І.Луїну [8], І.Чугунова [12], С.Юрія [13] та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, що збагачують теорію та практику розвитку міжбюджетних відносин, деякі проблеми у цій сфері залишаються недостатньо дослідженими і розробленими як з позицій теорії та методології, так і з погляду практичних рекомендацій. Зокрема, це питання пов'язані з підвищенням рівня бюджетної забезпеченості; децентралізацією управління бюджетною системою в умовах зміни парадигми державного регулювання; розробкою теоретичних аспектів сутності і особливої ролі механізму організації міжбюджетних відносин у процесі регіонального розвитку; аналізом взаємозв'язку управлінського потенціалу місцевих бюджетів із фінансовим потенціалом територіальних громад. Об'єктивна необхідність регулювання державою міжбюджетних відносин зумовлена наявністю різних фіскальних дисбалансів, спричинених дією природно-кліматичних, історичних, географічних, соціально-демографічних, економічних та багатьох інших факторів. Конфігурація механізмів регулювання міжбюджетних відносин визначається особливостями територіальної організації влади, бюджетно-податкової системи, ступенем її централізації. Реформування системи міжбюджетних відносин вимагає врахування національних, регіональних особливостей та умов формування місцевих бюджетів та специфіки завдань, що постають перед ними.

У зв'язку з цим, метою роботи є обґрунтування об'єктивної необхідності функціонування системи міжбюджетних відносин, висвітлення існуючих проблем, зокрема організаційного характеру, у цій сфері та надання пропозицій з вдосконалення міжбюджетних відносин в Україні.

Відповідно до Бюджетного кодексу [2] міжбюджетні відносини представляють собою відносини між державою, Автономною Республікою Крим та територіальними громадами щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України. Міжбюджетні відносини, у широкому сенсі, розглядаються як взаємовідносини між органами влади і управління різних рівнів з питань розподілу дохідних та видаткових повноважень з метою досягнення збалансованості бюджетів різних рівнів за доходами і видатками з урахуванням державних та регіональних програм соціально-економічного розвитку і наявного на їх територіях фінансово-бюджетного потенціалу.

Як видно з наведеної табл. 1, в Україні та її регіонах потрібно вирішити проблеми, які притаманні механізму реалізації стратегії розвитку, а саме: підвищити рівень життя населення шляхом розвитку соціально-економічного потенціалу (людського, майнового, соціального); покращити бізнес-клімат, підвищити інвестиційний імідж та покращити торгівельно-економічне співробітництво з іншими країнами (регіонами) шляхом розвитку та налагодження партнерських відносин; підняти якість та ефективність державного управління, зокрема у сфері фінансово-бюджетного регулювання; сприяти подальшому вдосконаленню міжбюджетних відносин; знизити рівень корупції та тіньового сектора економіки.

З одного боку, головною метою реформування системи міжбюджетних відносин повинно стати підвищення добробуту населення та забезпечення справедливого розподілу суспільних благ незалежно від того, де проживають громадяни. З іншого, удосконалення міжбюджетних відносин зумовлено необхідністю прискорення економічного і соціального розвитку територій, формування дієвих механізмів розширення та реалізації місцевого економічного потенціалу.

Аналіз сучасного рівня людського розвитку та сформульована концепція людського розвитку (human development) визначають чотири пріоритетні напрями людського розвитку в Україні: підвищення ролі кожної окремої людини в суспільстві, розширення її можливостей власною волею вирішувати свою долю, тобто приймати рішення і нести за нього відповідальність; забезпечення соціальної справедливості стосовно кожної людини - в розподілі доходів та оплаті праці залежно

від її якості, інтенсивності та кількості, в доступі до освіти, до послуг охорони здоров'я, до роботи, до соціальних благ; досягнення повної продуктивної зайнятості, яка на відміну від сучасного стану забезпечувала б не тільки соціальний статус, а й добробут працівників, стимулювала б легальну ефективну діяльність, а не орієнтацію на тіньову економіку; досягнення екологічної безпеки.

Таблиця 1

Україна у світових рейтингах

Найменування індексу	Рейтинги України і країн, що знаходяться поряд з нею	Кількість країн у рейтингу
Індекс розвитку людського потенціалу	84 – Вірменія; 85 – Україна; 86 – Азербайджан	182
Глобальний індекс конкурентоспроможності	81 – Гамбія; 82 – Україна; 83 – Алжир	133
Індекс свободи підприємництва	141 – Гондурас; 142 – Україна; 143 – Кенія	173
Індекс рівня складності податків	180 – Конго; 181 – Україна; 182 – Венесуела	183
Рейтинг кредитоспроможності країн	35 – Чорногорія; 36 – Україна; 37 – Боснія й Герцоговіна	41
Екологічний показник виробничої діяльності	86 – Молдова; 87 – Україна; 88 – Бельгія	163
Індекс політичної нестабільності	15 – Еквадор; 16 – Україна; 17 – Ангола	165
Індекс урядової ефективності	142 – Кенія; 143 – Мадагаскар; 143 – Україна	212
Індекс сприйняття корупції	146 – Сьєрра-Леоне; 147 – Україна; 148 – Папуа-Нова Гвінея	180

Джерело: [10].

В Україні прийнято децентралізовану модель міжбюджетних відносин, як і в інших країнах із перехідною економікою. При цьому проблемою залишилося встановлення такого рівня децентралізації видаткових повноважень і повноважень щодо збору податків, який би відповідав політичним та економічним інтересам держави в цілому. Бюджетна децентралізація передбачає юридично закріплені повноваження органів місцевої влади збільшувати податкові надходження та приймати рішення щодо витрат на свій розсуд, згідно з юридично закріпленими критеріями та в руслі загальної бюджетної стратегії. Очевидно, що політика, яка визначається центральними органами, менше враховує регіональні і місцеві умови при забезпеченні соціальних потреб, ніж політика, що формується органами місцевої влади, які не тільки ближче до проблем регіонів, але й знаходяться під більшим контролем з боку територіальної громади.

Сьогодні питання децентралізації виходять на перший план, оскільки фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади: децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку підконтрольної їй території; фіскальна децентралізація сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами шляхом ретельнішого узгодження видатків органів влади з місцевими потребами і уподобаннями. Від фіскальної децентралізації можна очікувати прискорення темпів економічного зростання та зниження міжрегіональних диспропорцій у рівні та якості життя населення регіонів.

Відповідно до форм державного устрою розрізняють дві основні організаційні форми міжбюджетних зв'язків: унітарну (бюджетний унітаризм) та федеральну (бюджетний федералізм). Тому, важливо знайти оптимальний варіант побудови децентралізованої моделі міжбюджетних відносин в унітарній Україні, використовуючи позитивні сторони роботи місцевого самоврядування і

розширюючи бюджетну самостійність, що гарантується законом. Для нашої країни оптимальним є такий варіант побудови міжбюджетних відносин, при якому встановлюється максимально допустимий рівень самостійності місцевих органів за збереження принципу бюджетного унітаризму, під яким розуміється єдність правової бази, регулювання бюджетних відносин, бюджетної класифікації, порядку виконання та ведення бухгалтерського обліку й звітності.

Відповідно до Конституції України, суб'єктами регулювання міжбюджетних стосунків виступають вищі органи державної влади (Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів України), Міністерство фінансів України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Зазначені органи взаємодіють між собою в регулюванні міжбюджетних стосунків та виконують відповідні функції: цілепокладання (Верховна Рада, Президент України); нормативно-правового забезпечення (Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів України); інформаційного забезпечення (Міністерство фінансів, Державний комітет статистики, Державне казначейство, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування); виконання (Міністерство фінансів, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування); допоміжного обслуговування (Державне казначейство); контролю (Верховна Рада, Міністерство фінансів, Державне казначейство, органи місцевого самоврядування). Регулювання міжбюджетних стосунків має ґрунтуватися на принципах комплексності, історичності, об'єктивності та еволюційності, що є необхідною передумовою забезпечення ефективності їх функціонування та фінансової незалежності органів місцевого самоврядування.

Важлива роль в розвитку бюджетної системи країни належить регулюванню міжбюджетних відносин яке на сьогодні є неефективним і потребує вдосконалення. Метою регулювання міжбюджетних відносин є забезпечення відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами за бюджетами, та фінансовими ресурсами, які повинні забезпечувати виконання цих повноважень. Кожен з бюджетів повинен мати достатньо фінансових ресурсів не тільки з метою забезпечення функцій відповідних органів державного управління, а й посилення регулюючого впливу держави на процеси територіального відтворення, тобто сприяти забезпеченню рівномірного постачання суспільних благ, подоланню депресивності окремих територій, гармонійному соціально-економічному розвитку регіонів тощо.

Як відзначає більшість дослідників [1, 4, 7-8] сьогодення практика регулювання міжбюджетних відносин в Україні не відповідає потребам місцевих органів влади у фінансових ресурсах, враховуючи покладені на них зобов'язання; не базується на місцевих фінансових потребах; посилює залежність місцевих органів влади від обсягу міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету. Сказане засвідчує складність та суперечливість організації міжбюджетних стосунків в Україні. Навіть після прийняття нової Конституції України її положення стосовно запровадження нової моделі регулювання міжбюджетних стосунків тривалий час залишалися нездійсненими. На сьогодні виникла думка, що, можливо, потребує вдосконалення і сама конституційна модель організації міжбюджетних стосунків в Україні. Організація міжбюджетних відносин значною мірою визначається фінансовими інструментами, які виступають важливою передумовою збалансування бюджетної системи України та в сукупності функціонують як єдине ціле. Діюча система міжбюджетних відносин в Україні поєднує в собі як інструменти, що склалися в бюджетній практиці колишніх СРСР та УРСР, так і нові інструменти, які було запроваджено в період 90-х років XX ст. При цьому, відзначимо, що існуюча система міжбюджетних відносин ще не набула рис стабільності та завершеності й перебуває на стадії становлення. Міжбюджетні відносини в Україні після прийняття Бюджетного кодексу будуються на основі таких інструментів, як власні, закріплені та регулюючі доходи, нормативи відрхувань від регулюючих доходів, дотації, субвенції та кошти, що передаються до державного бюджету. Інструменти міжбюджетних відносин розглядають як засоби впливу цих відносин на соціально-економічний стан у регіоні.

Міжбюджетні трансферти - це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого з метою вирівнювання доходної спроможності різних бюджетів та реалізації державних програм (пов'язаних з соціальним захистом, наданням пільг та виконанням інвестиційних проектів тощо); їх сума визначається на основі розрахунків видаткових потреб бюджету та

його потенційних доходів. Відповідно [2] в Україні використовуються такі види трансфертів: дотації вирівнювання (у двох різновидах: на вирівнювання дохідної спроможності бюджетів-реципієнтів та додаткових дотацій на додаткові потреби на покриття бюджетного дисбалансу при наданні державою податкових пільг чи інших змін у зменшенні податкової бази або розширенні видатків); субвенції (для фінансування цільових програм); кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів (використовуються переважно для сумісного фінансування спільних проектів); додаткові дотації.

Міжбюджетні трансферти слід розглядати як складову міжбюджетних відносин, що безпосередньо впливає на забезпеченість громадян суспільними послугами, фінансового вирівнювання місцевих бюджетів в умовах наявності фінансових диспропорцій між “багатими” та “бідними” територіальними громадами, виконання важливих економічних і соціальних програм тощо. Сьогодні система міжбюджетних трансфертів вже здійснює загальний перерозподіл фінансових ресурсів всередині бюджетної системи, але її роль у стимулюванні процесу розвитку регіонів та здатність забезпечувати відповідним обсягом бюджетних коштів економічні та соціальні потреби регіонів і територіальних громад залишаються низькими. Тому важливо розробити і запровадити ефективну систему фінансового вирівнювання, яка передбачатиме процедури погодження з місцевим самоврядуванням у справі перерозподілу фінансових ресурсів.

Як зазначає Л. В. Лисяк у роботі [6, с. 132], «головною метою трансфертів є надання допомоги бюджетам з недостатньою власною фінансовою забезпеченістю внаслідок недостатньої податкоспроможності їх дохідної бази. Вразливість цієї ситуації полягає в тому, що в ефективно функціонуючих адміністративно-територіальних громадах вилучається частина отриманих ними доходів для надання допомоги іншим, слабкішим громадам. Негативність цієї ситуації полягає в тому, що вилучення коштів у високопродуктивних громадах стримує динамізм їх поступального розвитку (що означає не лише втрати таких територій, але і держави в цілому) і не сприяє розвитку слабо-розвинутих територій, оскільки надані їм трансферти покривають дефіцит споживання (надання гарантованих державою бюджетних послуг) та певною мірою сприяють консервації їх відсталості в розвитку. Тому прогресивна функція трансфертів полягає не стільки у вирівнюванні бюджетної забезпеченості територій, а, насамперед, у вирівнюванні ступеня економічного розвитку усіх регіонів, як заходу усунення причин нерівномірності їх бюджетної забезпеченості. Це потребує зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок зменшення ступеня централізації бюджетних коштів. Особливо актуальним є вирішення цього завдання з урахуванням того, що тривалий час частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів постійно зростала» [6, с. 132]. Досить істотно в 2005–2009 рр. відбулося збільшення загальної суми міжбюджетних трансфертів: від 23,3 млрд. грн. у 2005 р. до 62,2 млрд. грн. у 2009 р., або у 2,6 рази. У структурі міжбюджетних трансфертів у 2005 р. дотації вирівнювання становили 47,4 %, субвенції з соціального захисту населення — 26,0 %, інші трансферти — 26,6 %. У 2009 р. пропорція названих видів трансфертів становила відповідно 53,6 %; 36,6 % і 9,8 % [6, с. 132]. Проблема полягає у тому, що й досі існує велика залежність місцевого самоврядування від розміру виділених трансфертів центральними органами влади. На місцевому рівні відсутні зацікавленість в додатковій мобілізації власних дохідних джерел, споживацькі тенденції у ефективному витрачанні бюджетних коштів. Ситуацію ускладнюють щорічні зміни у складі доходів та видатків бюджетів, зокрема нестабільність та неузгодженість законодавства з питань фінансів, бюджету, податків. Отже, стратегія реформування міжбюджетних відносин полягає, насамперед, у: зміцненні та створенні власної стабільної дохідної бази місцевих бюджетів, яка є фундаментом всієї бюджетної системи і фінансовою основою місцевого самоврядування; забезпеченні реальної самостійності бюджетів різних рівнів і досягнення збалансованості інтересів усіх учасників міжбюджетних відносин. Для зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування Т. Г. Бондарук пропонує надати конкурсного характеру процедурам фінансування регіональних програм; поступово замінити дотації вирівнювання на субвенції на виконання конкретних інвестиційних проектів, розвиток галузей, які б дали змогу регіонам виходити з розряду реципієнтів; запровадити формульну систему розподілу державних централізованих капітальних вкладень (інвестиційних субвенцій) за встановленими критеріями [1, с. 407].

Шляхом зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування і надання їм досить широких повноважень можна досягти реальної бюджетної самостійності та фінансової децентралізації. Тільки за таких умов місцеві фінансові ресурси будуть як гнучко формуватися, так і ефективно використовуватися.

Таким чином, використовуючи регіональну політику, держава повинна формувати умови для достатнього фінансового самозабезпечення регіонів, визначивши оптимальні пропорції відрхувань до місцевого і державного бюджетів. Причому реалізація концепції державної регіональної політики має бути узгоджена з іншими реформами в країні, а саме з адміністративною, адміністративно-територіальною, бюджетною, муніципальною та податковою реформами.

Реформування міжбюджетних відносин має багатовекторний характер і тісно переплітається з політикою у сфері соціально-економічного розвитку регіонів і залежить від трансформації державної власності у приватну, від ефективності суспільного виробництва та багатьох інших чинників. Зокрема, в умовах системної кризи суспільства, нестачі коштів важливо знайти шляхи вдосконалення механізму використання соціальних трансфертів, сконцентрувати кошти на найбільш актуальних проблемах розвитку населення. До пріоритетних напрямів збільшення соціальних трансфертів, в першу чергу, необхідно віднести збільшення обсягу витрат на охорону здоров'я, освіту, соціальний захист і соціальне забезпечення. Відзначимо, що обсяги соціальних виплат не відрізняються стабільністю і значною мірою залежать як від стану виконання дохідної частини місцевих бюджетів, податкового потенціалу регіону, так й від стратегії державної регуляторної політики. Виходячи з цього необхідною є розробка прозорої системи визначення показників бюджету та розподілу трансфертів між бюджетами різних рівнів, яка ґрунтуватиметься на об'єктивних показниках і економічних критеріях.

Враховуючи об'єктивні причини виникнення міжбюджетних відносин (нерівномірність соціально-економічного розвитку різних регіонів і, як наслідок, різний ступінь забезпеченості адміністративно-територіальних одиниць), необхідно відзначити й суб'єктивні, до яких Т. Г. Бондарук відносить «прорахунки, пов'язані з невисоким рівнем якості управління регіонами, недостатню компетентність управлінського персоналу» [1, с. 410]. Тому, в умовах колосальної невизначеності при прийнятті управлінських рішень доцільно використовувати принцип єдиної технології, який полягає у наданні можливостей тим, хто знайшов успішний алгоритм або стратегію дій, довести це до загальної схеми і розповсюджувати на інші регіони, тобто використовувати стратегію так званих точкових зон успішних рішень. Варто використовувати також і технологію створення полігонів для апробації ефективних управлінських рішень, мінімізації регулятивного втручання держави та передачі контролювальних функцій регіонам, що є найефективнішим і найшвидшим способом отримання успішних рішень, які можна буде розповсюджувати на всю країну.

ВИСНОВКИ

Необхідність досягнення фінансової стабілізації в Україні ставить нові завдання у сфері регулювання міжбюджетних відносин, оптимізація і впорядкування яких повинні сприяти вирішенню багатьох фінансових, народногосподарських і політичних проблем (зокрема, підвищенню політичної відповідальності) у державі; макроекономічній стабілізації та зупиненню зростання видатків центрального уряду; економічній ефективності та відкритості управлінських рішень; результативності функціонування державних інститутів; розвитку стабільної фінансової інфраструктури. Крім цього, система міжбюджетних стосунків має важливий економічний аспект, оскільки створює умови для економічної конкуренції між регіонами. В свою чергу, важливим напрямком подальших досліджень є ознайомлення із зарубіжним досвідом розподільчих відносин, який доцільно не тільки враховувати, а й наближувати його до наших реалій. Очевидно, що запозичення світового досвіду у чистому вигляді неможливо, оскільки проблеми економічного розвитку регіонів в Україні не мають аналогів у світовому процесі через відмінний від інших суспільно-політичний та соціально-економічний фон. Проте його використання дозволить успішно реалізовувати місцеву політику, але лише в умовах пріоритетності активізації діяльності органів місцевого самоврядування на базі чіткої правової визначеності та потужної фінансової інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарук, Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні [Текст] / Т. Г. Бондарук; НАН України; Ін-т економіки та прогнозування. — К., 2009. — 608 с.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.01.2010 р. № 2456-VI // Голос України від 04.08.2010 р., №143 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> Назва з титул. екрана.
3. Василик, О. Д. Державні фінанси України [Текст] / О. Д. Василик, К. В. Павлюк — К.: НІОС, 2002. — 483 с.
4. Єпіфанов, А. О. Бюджет і фінансова політика України [Текст]. навч. посібник / А.О. Єпіфанов, І.В. Сало, І.І. Д'яконова — К.: Наукова думка, 1999. — 304 с.
5. Кириленко, О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) [Текст] / О. П. Кириленко. — К.: НІОС, 2000. - 384 с.
6. Лисяк, Л. В. Міжбюджетні відносини: сутність, рольові функції та фінансове регулювання [Електронний ресурс] / Л. В. Лисяк, В. Я. Олійник, В. Є. Дем'яненко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - № 2(14). — 2011. — С. 130—133. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2011_2/25.pdf — Назва з титул. екрана.
7. Лисяк, Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України [Текст]: [моногр.] / Л. В. Лисяк. — К.: ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.
8. Луніна, І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин [Текст] / І. О. Луніна — К.: Наукова думка, 2006. — 432 с.
9. Модернізація України - наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. — К., 2011. — 416 с. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf — Назва з титул. екрана.
10. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року [Текст]. — Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2010. — 112 с.
11. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку [Текст]: В 3 т. / За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. — Т. 1: Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. — К.: Фенікс, 2008. — 468 с.
12. Чугунов, І. Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання [Текст]: [навч. посіб.] / І. Я. Чугунов — К.: НДФІ, 2005. — 259 с.
13. Юрій, С. І. Бюджетна система України [Текст] / С. І. Юрій, Й. М. Бескид, А. І. Крисоватий та ін. — К.: НІОС, 2004. — 400 с.

УДК 331.108.330.

СУТНІСТЬ ТА ІНДИКАТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Пасєка С.Р.

Систематизовано та здійснено аналіз наукових підходів до визначення сутності інноваційного розвитку соціально-трудоного потенціалу в контексті модернізаційних змін у державі. Представлено перелік індикаторів оцінки інноваційного розвитку соціально-трудоного потенціалу регіону.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, модернізація економіки, соціально-трудоовий потенціал регіону, індикатори оцінки інноваційного розвитку.*

Україна сьогодні вимагає постійного пошуку шляхів підвищення ефективності господарювання і потребує масштабної модернізації всіх сфер життя. Піднесення конкурентоспроможності економіки будь-якого регіону та добробуту населення потребує переходу лише на інноваційну парадигму розвитку, у центрі якої – якісний, орієнтований на знання, розвиток людини, максимально ефективно залучення та використання її трудового потенціалу, особливо її інтелектуальної